

Bożena Stańczyk^{*}

KONSUMENT NA RYNKU INDYWIDUALNYCH KONT EMERYTALNYCH

1. WSTĘP

We współczesnej gospodarce między wszystkimi podmiotami uczestniczącymi w procesach gospodarczych występuje wiele wzajemnych powiązań. Miejscem na którym zachodzą zjawiska i procesy pieniężne jest rynek finansowy. Współczesne rynki finansowe ulegają ciągłej ewolucji związanej ze zjawiskami zachodzącymi w sferze gospodarki oraz zmianami w sytuacji politycznej i społecznej kraju. Powstają nowe instrumenty i instytucje powodujące zmiany w strukturze rynku finansowego. Zmiany systemu emerytalnego wprowadziły możliwość decydowania o wysokości przyszłych emerytur i samodzielnym odkładaniu środków na przeszłe emerytury. Powstały Indywidualne Konta Emerytalne (IKE), które prowadzone są przez instytucje finansowe.

Procesy i zjawiska, które zachodzą na rynku finansowym są głównym mechanizmem, który reguluje procesy gospodarcze oraz wpływa na zachowania inwestorów i konsumentów, procesy te w gospodarce są odzwierciedlane w nastrojach społecznych oraz sytuacji politycznej i społecznej kraju [Czekaj, 2004].

Na rynku finansowym funkcjonują zarówno podmioty, które dysponują nadwyżkami środków finansowych i szukają możliwości ich korzystnego zainwestowania, jak również podmioty, które zamierzają pozyskać środki na sfinansowanie swojej działalności. W wyniku tych procesów następuje przepływ środków finansowych w okresach krótkich i w okresach długich. Transakcje realizowane na rynku finansowym dotyczą czasowego przekazania środków pod warunkiem zwrotu powierzonej kwoty powiększonej o odpowiedni procent w ustalonym terminie bądź uzyskanie określonej stopy zwrotu w przyszłości. Na rynku finansowym oprócz podmiotów występują również pośrednicy finansowi [Dębski, 2002].

^{*} Mgr, doktorantka Uniwersytetu Łódzkiego, Zakładu Bankowości Centralnej i Pośrednictwa Finansowego.

Rynki finansowe stwarzają inwestorom warunki do dywersyfikacji posiadanych aktywów i ograniczają ryzyko inwestycji [Korenik, 2004], dają możliwość współtworzenia pieniądza przez niefinansowe podmioty gospodarcze, którymi są przedsiębiorstwa i gospodarstwa domowe oraz umożliwiają przepływ strumieni pieniędzy między tymi podmiotami.

Instytucje funkcjonujące na rynku finansowym możemy podzielić na bankowe instytucje finansowe i niebankowe instytucje finansowe. Do instytucji bankowych zaliczamy: banki centralne, banki komercyjne i pozostałe bankowe instytucje finansowe. Niebankowe instytucje to m. in.: fundusze inwestycyjne, instytucje ubezpieczające, fundusze emerytalne, biura maklerskie [Al-Kaber, 2010].

Indywidualne Konta Emerytalne prowadzone są przez działające na rynku finansowym banki, fundusze inwestycyjne, domy maklerskie, zakłady ubezpieczeń. IKE dają możliwość dokonania wyboru konsumentom między instytucjami finansowymi i dopasowania propozycji do swoich oczekiwań.

Prawidłowe funkcjonowanie rynku finansowego w zakresie bezpieczeństwa obrotu, ochrony uczestników jest nadzorowane przez Komisję Nadzoru Finansowego, która powstała i działa na podstawie *Ustawy z dnia 21 lipca 2006 r. o nadzorze nad rynkiem finansowym*. KNF obejmuje nadzorem m. in. system: bankowy, emerytalny OFE, TFE, PPE, IKE i ubezpieczeniowy oraz rynek kapitałowy [Dziawgo, 2007].

Celem pracy jest przedstawienie funkcjonowania Indywidualnych Kont Emerytalnych w Polsce jako formy zabezpieczenia na starość z uwzględnieniem zachowań konsumenta.

2. DECYZJE I CEL DZIAŁALNOŚCI KONSUMENTA

Współczesny konsument na rynku finansowych ma do czynienia z coraz większą liczbą instytucji i instrumentów. Dokonuje wyboru wiarygodnych i nowoczesnych instytucji finansowych oraz atrakcyjnych i efektywnych instrumentów finansowych, które służą pozyskiwaniu lub pomnażaniu środków finansowych [Flejterski, Świecka, 2006].

Podstawową decyzją jaką podejmuje konsument jest określenie jakie dobra i w jakiej ilości chce konsumować. Decyzje te uzależnione są od dochodu, potrzeb i posiadanego majątku danego konsumenta. Konsument posiadający do dyspozycji środki finansowe decyduje, czy przeznaczyć wszystko na konsumpcję czy też część środków zaoszczędzić. Przeznaczenie części środków na oszczędności powoduje zmniejszenie konsumpcji w bieżącym okresie i zwiększenie w przyszłości. Konsument dokonuje wyboru o przeznaczeniu środków i czasie, w którym nastąpi konsumpcja [Marciniak, 2002].

Podstawowym celem działalności konsumenta jest maksymalne zaspokojenie potrzeb poprzez konsumpcję dóbr i usług. Konsument, jako uczestnik rynku finansowego, podejmując decyzje potwierdza lub podważa zasadność podjętych kierunków działania i w znacznym stopniu określa siłę ekonomiczną rynku. Kieruje się swoimi preferencjami i dochodami oraz upodobaniami, przyzwyczajeniami i tradycjami dokonując wyboru dóbr i usług. Oczekiwania konsumenta kształtowane są pod wpływem informacji, które otrzymuje od dostarczających dany produkt, od znajomych lub z reklamy. Decyzje podejmowane przez konsumenta o wyborze danego produktu są złożonym procesem i składają się głównie z odczucia potrzeby, poszukiwania, oceny możliwości oraz zakupu [Smyczek, Sowa, 2005].

Konsument dąży do zmaksymalizowania swojego zadowolenia z nabywanych dóbr w ramach ograniczeń budżetowych wyznaczonych przez system cen oraz majątek, który może przeznaczyć na nabycie określonego dobra [Bednarski, Wilkin, 2003].

3. SYSTEM UBEZPIECZEŃ EMERYTALNYCH W POLSCE

System ubezpieczeń społecznych związany jest z instytucjami finansowymi, które pośredniczą w transferach z tytułu ubezpieczeń emerytalnych. Rola i rodzaj tych instytucji zależy od przyjętego w danym państwie modelu systemu ubezpieczeń emerytalnych, które ze względu na sposób finansowania można podzielić na systemy repartycyjne i kapitałowe. System repartycyjny polega na finansowaniu emerytur ze składek płaconych przez osoby czynne zawodowo, przypominają one podatek i nie są rejestrowane na indywidualnych kontach. W systemie kapitałowym wpłaty nagromadzone w ciągu całego okresu aktywności zawodowej, na indywidualnych kontach, wypłacane są jako emerytura. Systemy emerytalne ze względu na obowiązek uczestnictwa można podzielić na dobrowolne i przymusowe [Szelągowska (red.), 2007].

Reforma systemu emerytalnego w Polsce, wprowadzona *Ustawą z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych* (tekst jednolity DzU 2009, nr 205, poz. 1585 z późn. zm.), utworzyła system emerytalny łączący elementy systemu repartycyjnego i kapitałowego oraz przymusowy i dobrowolny obowiązek uczestnictwa. Wprowadzony nowy system składa się z trzech filarów. Pierwszy filar funkcjonuje w oparciu o system repartycyjny, drugi i trzeci filar w oparciu o system kapitałowy.

Pierwszy filar jest obowiązkowy dla wszystkich pracowników, Indywidualne Konta Emerytalne zarządzane są przez instytucję państwową jaką jest Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Zgromadzone w ZUS składki nie trafiają na rynek za pośrednictwem instytucji finansowych, rozliczenie dokonywane jest pomiędzy ZUS a budżetem. Państwo pobiera i rejestruje składki, które po zakończeniu

kariery zawodowej zostaną zmienione na emeryturę osobom za które zostały zapłacone, składki nie są dziedziczone.

Drugi filar podobnie jak pierwszy jest obowiązkowy, tworzą go składki zgromadzone na indywidualnych kontach. Środki inwestowane są przez prywatne instytucje finansowe na rynku finansowym. W Polsce alokacją kapitału zajmują się Powszechne Towarzystwa Emerytalne zarządzające Otwartymi Funduszami Emerytalnymi. Środki gromadzone w drugim filarze pochodzą ze składek przekazywanych przez ZUS i są dziedziczone.

Trzeci filar jest dobrowolny, składki gromadzone są w ramach Pracowniczych Programów Emerytalnych, Indywidualnych Kont Emerytalnych i Indywidualnych Kont Zabezpieczenia Emerytalnego.

4. INDYWIDUALNE KONTA EMERYTALNE

Indywidualne Konta Emerytalne zostały utworzone w 2004 r. i są dobrowolną formą oszczędzania na cele emerytalne. Prawo do oszczędzania w ramach IKE przysługuje osobie fizycznej, która ukończyła 16 lat, osoby małoletnie mają prawo do dokonywania wpłat na IKE jeżeli uzyskują dochody z pracy wykonywanej na podstawie umowy o pracę. Na IKE może gromadzić oszczędności wyłącznie jeden oszczędzający i można mieć tylko jedno konto. Oszczędzający ma prawo do zwolnienia podatkowego od zysków kapitałowych. Wpłaty na IKE mają ustalony roczny górny limit, który obecnie stanowi równowartość trzykrotnego prognozowanego wynagrodzenia miesięcznego w gospodarce narodowej na dany rok określonego w ustawie budżetowej.

Konsument ma prawo do zmiany instytucji finansowej prowadzącej jego IKE, może gromadzić środki w ubezpieczeniowym funduszu kapitałowym tworzonym w ramach umowy ubezpieczenia na życie, może również gromadzić środki w ramach umowy o świadczenie usług polegających na wykonywaniu zleceń nabycia lub zbycia instrumentów finansowych i prowadzenie rachunku papierów wartościowych.

Minister Pracy i Polityki Społecznej określa w drodze rozporządzenia wysokość limitu wpłat na indywidualne konto emerytalne. Wysokość limitów w latach 2007–2012 została przedstawiona w tab. 1.

Wśród oszczędzających na IKE (tab. 2) największą grupę w analizowanym okresie stanowiły osoby w wieku 51–60 lat, osoby w wieku 31–40 lat i 41–50 lat stanowiły grupy o zbliżonej wielkości, najmniej liczne były grupy osób w wieku do 30 lat i powyżej 60 lat. Po znacznym spadku liczby kont IKE w 2009 r. i 2010 r. od 2011 r. następuje systematyczny wzrost liczby kont ogółem. W grupie osób do 30 lat od 2007 r. liczba kont stale się zmniejsza i w roku 2012 zanotowano spadek o 46,86% w porównaniu z rokiem 2007.

Tabela 1

Limity wpłat na IKE w latach 2007–2012 (w zł)

Rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Kwota limitu	3 697	4 055	9 579	9 579	10 077	10 578	11 139

Źródło: Obwieszczenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie wysokości kwot wpłat na indywidualne konto emerytalne MP z 2006 r. nr 90 poz. 952, MP z 2007 r. nr 91, poz. 992, MP z 2008 r., nr 97 poz. 848, MP z 2009 r. nr 78, poz. 979, MP z 2010 r. nr 86, poz. 1008, MP z 2011 r. nr 113, poz. 1149, MP z 2012 r. poz. 907.

Tabela 2

Liczba IKE według wieku w latach 2007–2012 (30.06.2012)

Wyszczególnienie	Do 30	31–40	41–50	51–60	Ponad 60	Ogółem
2012	60 469	203 142	197 467	241 364	57 792	822 974
2011	63 532	202 997	196 085	240 144	111 691	814 449
2010	69 633	200 345	193 784	236 323	92 381	792 466
2009	84 940	204 830	198 780	235 812	84 857	809 219
2008	102 103	205 583	209 288	236 778	100 080	853 832
2007	113 774	208 227	229 542	242 991	118 958	915 492

Źródło: obliczenia własne na podstawie KNF Raporty i opracowania, Rynek emerytalny 2007–2012¹.

Pieniądze w IKE mogą być inwestowane w zależności od oczekiwań i od stopnia ryzyka konsumenta. Każdy posiadacz IKE może wybrać odpowiedni dla siebie sposób oszczędzania mając do wyboru:

1. IKE w funduszach inwestycyjnych – w przypadku wyboru IKE w formie funduszu inwestycyjnego umowy zawierane są o prowadzenie IKE z różnymi funduszami inwestycyjnymi zarządzanymi przez to samo towarzystwo funduszy inwestycyjnych. Poszczególne fundusze różnią się zwykle poziomem ryzyka i wysokością oczekiwanych zysków np. fundusz akcyjny, zrównoważony, obligacji, pieniężny. Fundusz inwestycyjny jest wygodną formą pomnażania środków.

¹ Indywidualne konta emerytalne oraz Indywidualne konta zabezpieczenia emerytalnego w I połowie 2012 r., http://www.knf.gov.pl/Images/Raport_IKE_IKZE_06_2012_tcm75-32459; Indywidualne konta emerytalne w 2011 r., http://www.knf.gov.pl/Images/IKE_2011_tcm75-30322; Indywidualne konta emerytalne w 2010 r., http://www.knf.gov.pl/Images/IKE_XII_2010_tcm75-26322; Raport o rynku indywidualnych kont emerytalnych (IKE) w 2009 r., http://www.knf.gov.pl/Images/Oprac_IKE_2009_tcm75-22742; Informacja o rynku indywidualnych kont emerytalnych (IKE) na koniec 2008 r., http://www.knf.gov.pl/Images/IKE_XII_2008_tcm75-10208; Indywidualne konta emerytalne w 2007 r., http://www.knf.gov.pl/Images/ike_18_02_tcm75-6917 [dostęp: 26.11.2012].

ków, ponieważ towarzystwo zatrudnia wykwalifikowaną kadrę, która śledzi trendy rynkowe i podejmuje decyzje o kupnie lub sprzedaży papierów wartościowych, dbając aby zysk był jak najwyższy. W zależności od indywidualnych preferencji oszczędzającego, podejmowane są rozwiązania bardziej lub mniej ryzykowne.

2. IKE w instytucjach prowadzących działalność maklerską – IKE w formie rachunku papierów wartościowych w podmiotach świadczących usługi maklerskie preferowane są dla osób, które aktywnie zarządzają swoimi oszczędnościami emerytalnymi. Oszczędności mogą być inwestowane w papiery wartościowe dopuszczone do publicznego obrotu. Ta forma IKE charakteryzuje się największym ryzykiem inwestycyjnym, jednak przy trafnie podjętych decyzjach inwestycyjnych może zostać osiągnięty najwyższy zysk.

3. IKE w zakładzie ubezpieczeń – założenie IKE w formie umowy ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym proponowane jest osobom, które chcą połączyć gromadzenie środków na emeryturę z ochroną rodziny np. na wypadek nagłych zdarzeń (śmierci lub inwalidztwa). W tej formie IKE zawiera część oszczędnościową i część ochronną. Ubezpieczeniowy fundusz kapitałowy pozwala gromadzić i pomnażać środki na przyszłą emeryturę, a dołączone do niego ubezpieczenie na życie zapewni ochronę finansową najbliższym w przypadku śmierci ubezpieczonego. Wpłacane środki mogą być gromadzone i pomnażane w więcej niż jednym ubezpieczeniowym funduszu kapitałowym. Ubezpieczony można dokonać wyboru pomiędzy funduszami o różnym stopniu ryzyka inwestycyjnego (akcyjnych, obligacyjnych i pieniężnych), fundusze te muszą być jednak oferowane przez zakład prowadzący IKE.

4. IKE w banku – bankowe IKE mają zwykle charakter lokaty a'vista lub odnawialnych terminowych lokat bankowych. Od pozostałych lokat bankowych różnią się tym, że nie jest pobierany podatek Belki od uzyskanych odsetek. Oprocentowanie bankowego IKE może być uzależnione od wartości WIBOR-u.

5. IKE w dobrowolnym funduszu emerytalnym zostało wprowadzone dnia 01.01.2012 r.

Konsument decydując, która z instytucji będzie prowadziła IKE zawiera umowę określającą uprawnienia i obowiązki obydwu stron. Przed zawarciem umowy o prowadzenie IKE konsument składa oświadczenie, że nie gromadzi środków przez inną instytucję finansową oraz nie dokonał wypłaty transferowej albo posiada IKE prowadzone przez inną instytucję potwierdzając, że dokona ona wypłaty transferowej. Oświadczenie ma zapobiegać nadużyciom ze strony konsumentów z korzystania ze zwolnień podatkowych.

Przed podpisaniem umowy konsument powinien zapoznać się z podstawowymi zasadami zawartymi w ustawie o prowadzeniu Indywidualnych Kont Emerytalnych, jak o terminach dokonywania wypłat zgromadzonych środków, możliwości i warunkach zwrotu części lub całości środków oraz opłaty likwidacyjnej.

Umowa o prowadzenie IKE powinna zawierać oznaczenie IKE i sposób oznaczenia dyspozycji gromadzonych środków, sposób postępowania instytucji finansowej w przypadku nadwyżki wpłat przekraczających limit, formę informowania o zgromadzonych środkach, koszty i opłaty związane z prowadzeniem IKE, okres wypowiedzenia umowy i termin dokonania wypłaty.

W tab. 3 zostały zawarte dane dotyczące liczby kont IKE w latach 2007–2012 (I półrocze). Analizując dane można zauważyć, że po spadkach odnotowanych od 2007 r. do 2010 r. w roku 2011 nastąpił wzrost liczby kont o 2,77% w stosunku do roku 2010, w roku 2012 nastąpił kolejny wzrost o 1,04% w porównaniu z rokiem 2011. W roku 2012 wzrost liczby kont zanotowały podmioty prowadzące działalność maklerską i banki. W badanym okresie systematycznie malała liczba kont prowadzonych przez zakłady ubezpieczeń, natomiast podmioty prowadzące działalność maklerską w tym samym okresie odnotowały systematyczny wzrost liczby kont.

Tabela 3

Liczba IKE w latach 2007–2012 (30.06.2012)

Instytucje finansowe prowadzące IKE	Liczba IKE					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Zakłady ubezpieczeń	671 984	633 665	592 973	579 090	568 085	561 924
Fundusze inwestycyjne	192 206	173 776	172 532	168 664	200 244	198 875
Podmioty prowadzące działalność maklerską	8 782	9 985	11 732	14 564	17 025	18 400
Banki	42 520	36 406	31 982	30 148	29 095	43 735
Dobrowolne fundusze emerytalne	x	x	x	x	x	40
Ogółem	915 492	853 832	809 219	792 466	814 449	822 974

Źródło: jak do tab. 2.

W tab. 4 zawarte zostały dane o liczbie otwieranych IKE w latach 2007–2012 (I półrocze). W roku 2011 po wielu latach spadku liczby otwieranych kont nastąpił wzrost ilości zawieranych umów o prowadzenie IKE i w porównaniu z rokiem 2010 wynosił prawie dwukrotnie więcej. Największy wzrost liczby kont w 2011r. zanotowały fundusze inwestycyjne i wynosił on blisko trzykrotnie więcej w stosunku do roku 2010. Wzrost liczby kont odnotowały również zakłady ubezpieczeń i banki, spadek liczby kont nastąpił w podmiotach prowadzących działalność maklerską. W pierwszym półroczu roku 2012 nastąpił duży wzrost otwieranych kont przez podmioty prowadzące działalność maklerską oraz zakłady ubezpieczeń.

Tabela 4

Liczba otwieranych IKE w latach 2007–2012 (30.06.2012)

Instytucje finansowe prowadzące IKE	Liczba IKE					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Zakłady ubezpieczeń	58 325	34 088	16 784	13 681	14 320	16 648
Fundusze inwestycyjne	59 371	16 700	21 053	20 581	59 097	13 874
Podmioty prowadzące działalność maklerską	1 184	1 627	2 240	3 453	3 160	9 244
Banki	2 075	2 945	2 196	3 008	3 339	1 755
Dobrowolne fundusze emerytalne	x	x	x	x	x	40
Ogółem	120 955	55 360	42 2573	40 723	79 916	41 561

Źródło: jak do tab. 2.

Z danych zawartych w tabelach wynika, że od 2011 r. następuje powolny wzrost zainteresowania konsumentów oszczędzaniem na przyszłość w formie IKE.

Polskie ustawodawstwo zapewnia ochronę prawną konsumentowi, który jako jednostka jest słabszym podmiotem funkcjonującym na rynku finansowym. Nadzór nad bezpieczeństwem konsumentów sprawują zarówno państwowe jak i prywatne organizacje. W ramach nadzoru przeprowadzane są kontrole mające na celu sprawdzenie czy nie zostało naruszone bezpieczeństwo interesów konsumenta.

W przypadku jakichkolwiek wątpliwości i zastrzeżeń w związku z prowadzeniem IKE na podstawie zawartej umowy konsument może zwrócić się o pomoc do Rzecznika Ubezpieczonych, Sądu Polubownego przy Komisji Nadzoru Finansowego oraz do miejskiego lub powiatowego Rzecznika Konsumentów.

5. STOPIEŃ ZAINTERESOWANIA KONSUMENTA IKE

W maju 2010 r. CBOS przeprowadził badanie dotyczące stosunku Polaków do oszczędzania na przyszłą emeryturę oraz prognoz sytuacji materialnej na przyszłej emeryturze². Celem badania było określenie jakie wyobrażenie o swojej przyszłej sytuacji materialnej na emeryturze mają Polacy w wieku produkcyjnym. Badaniem objęty został również społeczny odbiór produktów finansowych.

² Komunikat z badań przeprowadzony przez CBOS „Polacy o dodatkowym oszczędzaniu na emeryturę”, Warszawa, czerwiec 2010, BS/77/2010 www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2010/K_077_10.

wych, które mają służyć długoterminowemu oszczędzaniu z myślą o przyszłej emeryturze.

Większość ankietowanych twierdziła, że ich przyszła emerytura otrzymywana z obowiązkowych składek będzie znacząco niższa od obecnych dochodów. Ponad jedna trzecia badanych nie była w stanie określić jaką kwotą będzie dysponować co miesiąc po zakończeniu kariery zawodowej. Może to oznaczać, że Polacy nie myślą o swojej przyszłej emeryturze lub nie są w stanie prognozować swoich dochodów w długim okresie czasu.

Wszystkie grupy społeczno-zawodowe wyraziły przekonanie, że przyszła emerytura będzie niewystarczająca, jednak skłonność do oszczędzania była niewielka. Zaledwie 13% osób w wieku produkcyjnym deklaroowało, że oszczędza z myślą o emeryturze, a 21% deklaroowało, że zamierza oszczędzać. Ponad połowa badanych osób (55%) twierdziła, że nie oszczędza i nie zamierza oszczędzać na przyszłą emeryturę. Zaniechanie oszczędzania związane jest z sytuacją materialną Polaków, a skłonność do oszczędzania na przyszłą emeryturę ściśle wiąże się z dochodami. Polacy zapytani dlaczego nie oszczędzają podawali najczęstszą przyczynę, że nie stać jest na oszczędzanie – 59% badanych, 15% uważało, że ma jeszcze czas, 4% twierdziło, że nie posiada wiedzy na temat skutecznych metod pomnażania oszczędności w długim czasie, zaledwie 2% uważało, że emerytura otrzymywana z ZUS i OFE będzie wystarczająca.

Osoby deklarujące oszczędzanie na przyszłą emeryturę korzystają tylko z jednej formy oszczędzania. Najpopularniejszą formą oszczędzania był rachunek osobisty w banku (ROR), równie popularnymi były: polisa ubezpieczeniowa, fundusze inwestycyjne i lokata bankowa. Na zbliżonym poziomie były inwestycje w nieruchomości, konto oszczędnościowe w banku i indywidualne konta emerytalne. IKE posiada zaledwie 2% Polaków w wieku produkcyjnym. Posiadacze IKE deklarowali, że ich konta prowadzone są przez fundusze inwestycyjne, zakłady ubezpieczeniowe i banki.

Ankietowani na pytanie, jaka forma oszczędzania jest najlepsza do dodatkowego oszczędzania na emeryturę, najczęściej wskazywali zakup nieruchomości, lokatę bankową, konto oszczędnościowe w banku i konto osobiste. Mniej popularne były fundusze inwestycyjne, IKE, polisy ubezpieczeniowe i obligacje skarbowe. Tylko 4% badanych odpowiedziało, że IKE wydaje się najlepszym sposobem na oszczędzanie na emeryturę. IKE preferowały osoby w wieku 35–44 lata, pracujące za własny rachunek oraz mieszkańcy miast powyżej 500 tys. ludności. IKE nie są częstą formą dodatkowego oszczędzania na przyszłą emeryturę. Niewiedza o cechach charakterystycznych dla IKE, jak możliwość wcześniejszej wypłaty czy zwolnienie z podatku od zysków kapitałowych, jest powszechna we wszystkich grupach społeczno-demograficznych.

6. PODSUMOWANIE

Reforma systemu ubezpieczeń emerytalnych wprowadziła możliwość dodatkowego oszczędzania na przyszłą emeryturę. Dla osób, które chcą powiększyć swoje dochody otrzymywane w przyszłości zostały utworzone IKE. Są one efektywną formą oszczędzania i dają możliwość decydowania o sposobie zarządzania własnymi środkami finansowymi. IKE pozwalają wybrać między instytucjami finansowymi funkcjonującymi na rynku finansowym oraz dopasować swoje oczekiwania do propozycji.

Głównymi zaletami IKE są: zwolnienie z podatku od zysków kapitałowych, możliwość jednorazowej wypłaty zgromadzonych środków w chwili osiągnięcia wieku emerytalnego, dziedziczenie zgromadzonych środków oraz możliwość oszczędzania przez osoby osiągające nieudokumentowane lub nieregularne dochody.

W niniejszym opracowaniu przedstawiono zasady funkcjonowania IKE na rynku finansowym, miejsce jakie zajmuje konsument IKE oraz poziom wiedzy społeczeństwa Polskiego na temat IKE. W wyniku kampanii prowadzonej przez państwo, o zwiększenie świadomości konsumentów na temat dodatkowego oszczędzania na przyszłą emeryturę wzrosła liczba zawieranych umów o prowadzenie IKE.

BIBLIOGRAFIA

- Al-Kaber M., 2010, *Rynki finansowe*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Białymstoku, Białystok.
- Bednarski M., Wilkin J. (red.), 2003, *Ekonomia dla prawników i nie tylko*, LexisNexis, Warszawa.
- Czekaj J., 2004, *Uwarunkowania i skutki polityki pieniężnej*, [w:] J. Czekaj (red.), *Nauki finansowe wobec współczesnych problemów gospodarki Polski*, t. 4, Akademia Ekonomiczna w Krakowie, Kraków.
- Dębski W., 2002, *Rynek finansowy i jego mechanizmy*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Dziawgo D., 2007, *Rynek finansowy – istota – instrumenty – funkcjonowanie*, Stowarzyszenie Księgowych w Polsce, Warszawa.
- Flejterski S., Świecka B., 2006, *Elementy finansów i bankowości*, CeDeWu, Warszawa.
- Korenik D., Korenik S., 2004, *Podstawy finansów*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Marciniak S. (red.), 2000, *Makro i mikroekonomia. Podstawowe problemy*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Smyczek S., Sowa I., 2005, *Konsument na rynku. Zachowania, modele, aplikacje*, Difin, Warszawa.
- Szelągowska A. (red.), 2007, *Instytucje rynku finansowego w Polsce*, CeDeWu, Warszawa.
- Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o indywidualnych kontach emerytalnych i indywidualnych kontach zabezpieczenia emerytalnego*, DzU 2004, nr 116, poz. 1205 z późn. zm.
- Ustawa z dnia 21 lipca 2006 r. o nadzorze nad rynkiem finansowym*, DzU 2006, nr 157, poz. 119 z późn. zm.
- Ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych*, tekst jednolity DzU 2009, nr 205, poz. 1585 z późn. zm.

Źródła internetowe :

www.knf.gov.pl.

www.isap.sejm.gov.pl.

www.cbos.pl.

www.rcl.gov.pl.

www.uokik.gov.pl.

www.mpis.gov.pl.

www.rzu.gov.pl.

Bożena Stańczyk

CONSUMER ON INDIVIDUAL RETIREMENT ACCOUNT MARKET

Changes in pension system created possibility, that the consumers can decide about their additional savings on future pension. Companies that run IKE use different kinds of financial institutions to increase collected funds. On the basis of specialist literature in this article financial system, its sectors and financial instruments were presented. Changes in pension system and rules of functioning of Individual Retirement Account (IKE) were also described. There were also efforts to describe decisions and aims of consumer's activity on IKE market and also level of knowledge and degree of interest of new form security in one's old age.